

Ζούμε στην εποχή Τριανταφυλλίδη. Μιλάμε τη γλώσσα του. Συμμεριζόμαστε την ιδεολογία του.

εξ αφορμής

**Η εποχή Τριανταφυλλίδη
του Σπύρου Α. Μοσχονά**

Ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης (1883-1959) θεωρείται ο πατέρας της γλώσσας που συνήθως ονομάζεται «κοινή νέα ελληνική» ή «νεοελληνική κοινή». Πρόκειται, κατά τον Τριανταφυλλίδη, για την τρίτη κοινή μετά την ελληνιστική και τη μεσαιωνική.

Έχουν όμως γεννήτορες οι γλώσσες; Μια κοινή γλώσσα είναι και γλώσσα και πρότυπο. Ο Τριανταφυλλίδης λοιπόν είναι πατέρας της νεοελληνικής κοινής κατά τούτο: είναι ο ιδρυτής του γλωσσικού προτύπου που ισχύει ως τις μέρες μας. Είναι ο γλωσσολόγος που κωδικοποίησε την πρότυπη γλώσσα. Ρύθμισε, όπως λέγεται, τη νόρμα της. Έδειξε ότι η νόρμα αυτή ανταποκρίνεται πιστότερα από άλλες σε γλώσσα πραγματική, ζωντανή, «τεχνική αλλά όχι τεχνητή», κατάλληλη για τις γραπτές ανάγκες του κράτους, της εκπαίδευσης, της δημόσιας επικοινωνίας. Οι ρίζες της κοινής αυτής γλώσσας απλώνονται και στις μεσαιωνικές δημόδεις ποικιλίες και στη λόγια, αρχαϊστική ή καθαρεύουσα παράδοση.

Ειδικά για την καθαρεύουσα, ο Τριανταφυλλίδης θα δεχτεί ότι οι επιδράσεις της είναι αδύνατον πλέον (ήδη στις αρχές του 20^{ου} αι.) να αντιστραφούν. Η δημοτική του Τριανταφυλλίδη, όπως η δική μας, είναι μια δημοτική με μπόλικη καθαρεύουσα και κάμποσες «εστίες έντασης». Η «μιχτή» αυτή γλώσσα, προϊόν «γλωσσικού συβιβασμού», κατακρίθηκε από τους ορθόδοξους δημοτικιστές. Την καταδίκασε ο Ψυχάρης, που βιάστηκε να περιγελάσει τον Τριανταφυλλίδη. Όμως τη γλώσσα του Ψυχάρη καταλαβαίνουμε σήμερα ως απόκλιση από την κοινή γλώσσα, όχι του Τριανταφυλλίδη, που την αισθανόμαστε πιο οικεία και κανονική. Διότι αυτή κυριάρχησε. Ενώ του Ψυχάρη, αν και «καθαρότερη», την ακούμε πια σαν ένα συνονθύλευμα από παραξενιές και ακρότητες.

Το έργο με το οποίο επιχειρήθηκε η κωδικοποίηση της νεοελληνικής κοινής είναι η «Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής)». Η Γραμματική αυτή, γνωστή και ως «μεγάλη Γραμματική Τριανταφυλλίδη» (ο ίδιος προτιμούσε να την αποκαλεί «κρατική γραμματική») εκδόθηκε το 1941. Συντάχτηκε από επιτροπή, υπό τη διεύθυνσή του, απ' όλους όμως αναγνωρίστηκε ως έργο δικό του. Αυτής της μεγάλης Γραμματικής εξακολουθούν να γίνονται προσαρμογές ακόμη και στις μέρες μας. Οι περισσότεροι ξέρουν τη σχολική Γραμματική Τριανταφυλλίδη. Αγνοούν μάλλον ότι αυτή είναι η προσαρμογή μιας προσαρμογής, καθώς βασίστηκε σε επιτομή του ίδιου του Τριανταφυλλίδη: τη λεγόμενη «μικρή Γραμματική». Αυτό κάνει μια Γραμματική: λειτουργεί σαν μήτρα που γεννάει άλλες γραμματικές.

Στις 20 του περασμένου Απρίλη συμπληρώθηκαν 50 χρόνια από το θάνατο του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Η επέτειος μάλλον πέρασε απαρατήρητη. Στον Τύπο παρουσιάστηκε ως επέτειος του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών, που ιδρύθηκε και συντηρείται από κληροδότημα του Τριανταφυλλίδη, μετά το θάνατό του.

Είναι φυσικό να περνάει απαρατήρητος ο Τριανταφυλλίδης. Το έργο του έγινε «κοινό κτήμα». Ζούμε στην εποχή Τριανταφυλλίδη. Μιλάμε και γράφουμε τη γλώσσα που ρύθμισε εκείνος. Συμμεριζόμαστε την ιδεολογία του. Την «κοινή γλώσσα» την αντιλαμβανόμαστε πλέον ως «κοινό τόπο». Θεωρούμε ότι επηρεάζεται από το «κοινό γλωσσικό αίσθημα», ότι ρυθμίζεται σύμφωνα με τον «κοινό νου».

Να περνάει απαρατήρητη: αυτή είναι η ικανότητα της ιδεολογίας του κοινού νου, της πιο δυσδιάκριτης ιδεολογίας απ' όλες. Μαζί με αυτήν, απαρατήρητος περνάει και ο δημιουργός της.

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_columns_228_30/08/2009_327091